

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Keskusrikospoliisin asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 21/2026 vp ja lakialoitteesta LA 4/2023 vp

Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on 13.3.2026 pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa hallituksen esitykseen työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamisesta HE 21/2026 vp ja lakialoitteeseen laiksi rikoslain 47 luvun muuttamisesta LA 4/2023 vp.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kiskonnantapaista työsyRJintää koskeva rikossäännös korvattaisiin uudella säännöksellä nimeltään kiskonta työelämässä. Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi törkeä kiskonta työelämässä, josta tuomittaisiin vähintään neljän kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotettaisiin kiskontaan työelämässä ja sen törkeään tekomuotoon.

Liiketoimintakiellosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että liiketoimintakielloon voitaisiin määrätä, jos liiketoiminnassa on syyllistytty kiskontaan työelämässä tai sen törkeään tekomuotoon. Pakkokeinolakia muutettaisiin siten, että telekuuntelun mahdollistavien rikosten listaan lisättäisiin törkeä kiskonta työelämässä. Lisäksi ehdotetaan rikoslain muuttamisen johdosta tarvittavien muutosten tekemistä muuhun lainsäädäntöön.

Lakialoitteessa esitetään rikoslakiin lisättäväksi työrikoksia koskevaan 47 lukuun uusi pykälä 3 b, jossa kriminalisoidaan alipalkkaus. Tekoon syyllistyisi työnantaja, joka tahallaan jättäisi noudattamatta työsopimuslain mukaisen yleissitovan työehtosopimuksen sekä työsopimuslain mukaisen työehtosopimuksen palkkamääräyksiä.

Lausunto

Keskusrikospoliisi kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia.

Keskusrikospoliisi katsoo, että esityksessä on tunnistettu nykytila hyvin. Keskusrikospoliisi katsoo lisäksi, että esityksessä on tunnistettu hyvin myös niitä keskeisiä haasteita, joita esiintyy ulkomaalaisiin kohdistuvaan työperäiseen hyväksikäyttöön puuttumisessa, ja joita on esiintynyt kiskonnantapainen työsyRJintä -rikosnimikkeeseen soveltamisessa sen tunnusmerkistöön sisältyvän syRJintäperuste-edellytyksen vuoksi. Keskusrikospoliisi korostaa, että poliisin tietoon tulevassa ulkomaalaisiin kohdistuvassa työperäisessä hyväksikäytössä hyödynnetään erityisesti uhrin ymmärtämättömyyttä ja/tai ajattelemattomuutta taloudellisen hyödyn hankkimiseksi, sen sijaan, että toiminta niinkään perustuisi syRJintäolet-taman alle osuvaan syRJintäperusteeseen.

Keskusrikospoliisi arvioi, että ehdotetuilla uusilla rikosnimikkeillä voidaan todennäköisesti puuttua tehokkaammin työperäisen hyväksikäytön lisäksi myös keinotekoiseen yrittäjyyteen. Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotetut rikossäännökset eivät kuitenkaan vaikuttaisi soveltuvan työperäiseen hyväksikäyttöön liitännäisiin rikoksiin, kuten erityisesti agenttien ja välittäjien toimintaan, joita täten tutkittaisiin edelleen kiskonnin yleissäännösten kautta. Keskusrikospoliisi toteaa, että näiden ollessa yleisesti ottaen yksittäisiä ja pistemäisiä te-

koja, yleissäännöksen soveltaminen lienee myös tarkoituksenmukaisinta. Esityksen perusteluissa näiden tilanteiden rajanvetojen kuvaamista voisi kuitenkin edelleen selkeyttää tarkentamalla ehdotetun sääntelyn soveltamisalan laajuutta ja suhdetta yleissäännökseksi katsottavaan kiskontaan ja sen törkeään muotoon. Keskusrikospoliisi arvioi, että ehdotettua sääntelyä koskevissa tutkinnoissa jouduttaneen myös selvittämään ja arvioimaan ennistä useammin työsuhteen tunnusmerkkien täyttymistä, jota edellä ehdotetut tarkennukset saattaisivat tukea.

Esityksessä on pyritty huomioimaan mahdollisesti syntyvä riski siitä, että nyt ehdotettujen kaltaisten työperäistä hyväksikäyttöä koskevien lievempien tekemuotojen säätäminen erikseen rangaistavaksi voi johtaa ihmiskaupan ja muiden vakavampien rikosnimikkeiden soveltamisalan kapenemiseen. Keskusrikospoliisi korostaa, että työperäisen hyväksikäytön asianomistajat tuovat usein viranomaisille esiin nimenomaisesti palkkaukseen ja työaikoihin liittyviä seikkoja. Ihmiskaupan tunnusmerkistöön liittyvän prosessinomaisen värväämisen ja määräysvallan käyttämisen tunnistaminen on rikosprosessissa usein vaikeaa, sillä ihmiskaupan uhrien käsitys ja halu kertoa omasta tilanteestaan eivät aina tue kaikkien tunnusmerkistökiteijöiden toteennäyttämistä. Keskusrikospoliisi toteaa, että vaikka ihmiskauppaa ja tätä lievempää hyväksikäyttöriskollisuutta koskevien säännösten erottelua on esityksessä tehty, on silti pidettävä mahdollisena, että nyt esitettävä uusi sääntely vaikuttaa ihmiskauppatapausten tunnistamiseen negatiivisesti. Tämä riski korostuu erityisesti, mikäli lievempää nimikettä tutkittaessa asianomistajalle ei tapauskohtaisen harkinnan perusteella määrätä avustajaa.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä oikeushenkilön rangaistusvastuuseen, liiketoimintakieltoon ja pakkokeinolakiin ehdotettuja muutoksia.

Keskusrikospoliisin arvioi esityksen muutoksilla voivan olla jonkin asteista positiivista vaikutusta hyväksikäyttöriskissä olevien ihmisten asemaan sekä laajemmin työmarkkinoiden lainmukaisen toiminnan vahvistumiseen.

Keskusrikospoliisi arvioi, että ehdotetut muutokset voivat jonkun verran lisätä poliisin työmäärää. Keskusrikospoliisi toteaa yleisesti ottaen, että vakavat ihmiskauppa- ja lähirikosten tutkinnot ovat usein haastavia, vievät merkittävästi aikaa ja vaativat kansainvälistä yhteistyötä. Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että esitutkintaviranomaisten resurssit turvataan, jotta työmäärän lisääntyessä rikokset saadaan tutkittua laadukkaasti.

Keskusrikospoliisilla ei ole lausuttavaa lakialoitteeseen.

Allekirjoitus

Robin Lardot, Poliisineuvos, Keskusrikospoliisin päällikkö

Lauri Pajunoja, rikostarkastaja

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Tiedoksi

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi